

HISTORIA@TEORIA

HISTORIA@TEORIA

2017/4

ISSN 2450-8047

6

DYLEMATY METODOLOGICZNE
HISTORII NAJNOWSZEJ

REDAKTOR TOMU
EWA SOLSKA

Rada naukowa

prof. dr hab. Krzysztof Pietkiewicz (Poznań) – przewodniczący, prof. Pál Attila Illes (Budapeszt),
dr hab. Konstantin Jerusalimsky (Moskwa), dr hab., prof. UAM Violetta Julkowska (Poznań),
dr hab. prof. UAM Piotr Kraszewski (Poznań), prof. dr hab. Waldemar Łazuga (Poznań),
dr hab. prof. UŚ Dorota Malczewska-Pawelec (Katowice), prof. dr hab. Krzysztof Mikulski (Toruń),
prof. dr hab. Tomasz Pawelec (Katowice), prof. dr hab. Jan Pomorski (Lublin), prof. dr hab. Aldona
Prašmantaitė (Wilno), prof. dr hab. Lorina Repina (Moskwa), dr Wołodimir Sklokin (Lwów),
prof. dr hab. Witalij Telwak (Drohobycz), prof. dr hab. Krzysztof Zamorski (Kraków),
dr Iwona Werner (Poznań), dr hab. prof. ASP Anna Maria Kramm (Wrocław),
dr hab. prof. UAM Maciej Bugajewski

Kolegium redakcyjne

dr Tomasz Falkowski, dr hab. prof. UAM Violetta Julkowska, dr hab. prof. UAM Maria Solarska,
dr Marta Studenna-Skrukwa, dr hab. Grzegorz Skrukwa, dr hab. prof. UAM Wiktor Werner,
dr Karolina Polasik-Wrzosek, prof. dr hab. Wojciech Wrzosek, mgr Łukasz Hajdrych

Redaktor naczelny

prof. dr hab. Wojciech Wrzosek

Redaktorzy tematyczni

dr hab. prof. UAM Violetta Julkowska,
dr hab. Grzegorz Skrukwa, dr hab. prof. UAM
Wiktor Werner, prof. dr hab. Wojciech Wrzosek

Sekretarz redakcji

dr Karolina Polasik-Wrzosek
ul. Umultowska 89D, 61-614 Poznań,
(II Piętro), p. 3.35
e-mail: histteor@gmail.com

Redaktorzy językowi

język polski – Agnieszka Kraszewska
język angielski – Andrzej Pietkiewicz
język rosyjski – Konstantin Jerusalimski

Recenzenci spoza Rady Naukowej:

prof. dr hab. Natalia Alewras, prof. dr hab. Grzegorz Błaszczyk, dr hab. prof. UAM Maciej Bugajewski,
dr hab. prof. UAM Maciej Forycki, dr hab. prof. UR Mariola Hoszowska, prof. dr hab. Stanisław Jankowiak,
dr hab. prof. UAM, Jaromir Jeszke, prof. dr hab. Artur Kijas, prof. dr hab. Natalia Korzun,
dr hab. Jacek Kowalewski, prof. dr hab. Andrzej P. Kowalski, prof. dr hab. Jerzy Maternicki, dr Tomasz Nakoneczny,
prof. dr hab. Janusz Ostoja-Zagórski, dr Magdalena Nowak, dr Ivan Peshkov, dr hab. prof. UMK Wojciech Piasek,
dr hab. prof. UM Bożena Płonka-Syroka, dr hab. prof. UR Paweł Sierżęga, dr hab. prof. UAM Izabela Skórzyńska,
dr hab. prof. UAM Jakub Wojtkowiak, dr Olga Worobjewa, dr hab. prof. UAM Janusz Wiśniewski,
prof. dr hab. Leonid Zaszkilniak, dr hab. prof. UAM Michał Zwierzykowski

Opracowanie graficzne

Fundcja TRES – Anna Kaźmierak

ISSN 2450-8047

SPIS TREŚCI / CONTENTS

Ewa Solska MITOLOGIZACJA I POLITYZACJA HISTORII: CO MOŻEMY WIEDZIEĆ, CO MOŻEMY ZROBIĆ I CZEGO MOŻEMY SIĘ SPODZIEWAĆ?	7
NOTY O AUTORACH	12
METODOLOGIA HUMANISTYKI WOBEC HISTORII NAJNOWSZEJ	
Jan POMORSKI POLITYZACJA/MITOLOGIZACJA HISTORII, CZYLI W CZYM NEURONAUKA (I METODOLOGIA) MOŻE POMÓC BADACZOWI HISTORII NAJNOWSZEJ?	15
Wojciech WRZOSEK W ZWIĄZKU Z TEKSTEM JANA POMORSKIEGO <i>POLITYZACJA/MITOLOGIZACJA HISTORII, CZYLI W CZYM NEURONAUKA (I METODOLOGIA) MOŻE POMÓC BADACZOWI HISTORII NAJNOWSZEJ?</i>	45
Marek WOŹNIAK O RYZYKU (KRZYJĄCYM SIĘ ZA MITOLOGIZACJĄ/POLITYZACJĄ HISTORII) SŁÓW KILKA	53
Rafał STOBIECKI HISTORYK WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE. KILKA UWAG WOKÓŁ TEKSTU JANA POMORSKIEGO <i>POLITYZACJA/MITOLOGIZACJA HISTORII CZYLI W CZYM NEURONAUKA (I METODOLOGIA) MOŻE POMÓC BADACZOWI HISTORII NAJNOWSZEJ?</i>	65
Mariusz MAZUR TRZY ŹRÓDŁA WSPÓŁCZESNEJ HISTORIOGRAFII PAŃSTWOWEJ	73
Hubert ŁASZKIEWICZ HISTORIA NAJNOWSZA - POMIĘDZY PEWNOŚCIĄ A ZWĄTPIENIEM?	87
Robert TRABA (NIE-)POWROTY. ESEJ O DOŚWIADCZENIU I PAMIĘCI ROKU 1945	99
Jan POMORSKI DYLEMATY POLSKICH HISTORYKÓW A.D. 2017 (RAZ JESZCZE O POLITYZACJI/MITOLOGIZACJI HISTORII) - REPLIKA	121

NOTY O AUTORACH

Hubert ŁASZKIEWICZ

dr hab., historyk dziejów nowożytnych dawnej Rzeczypospolitej i Carstwa Moskiewskiego. Zajmuje się historią gospodarczą, społeczną, historią kultury. Przekłada książki historyczne na język polski. Pracuje na KUL-u od 1988 r., obecnie w Instytucie Historii w Katedrze Historii i Historiografii Europy Wschodniej. Prezes Zarządu Towarzystwa Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej (od 2015 r.).

Mariusz MAZUR

dr hab., historyk, pracownik Zakładu Historii Najnowszej UMCS w Lublinie, zajmuje się badaniem historii totalitaryzmów, autorytaryzmów, mechanizmów manipulacji i indoktrynacji. Autor książek: *Propagandowy obraz świata. Polityczne kampanie prasowe w PRL w latach 1956-1980*, Warszawa 2003; *Polityczne kampanie prasowe w okresie rządów Władysława Gomułki*, Lublin 2004; *O człowieku tendencyjnym. Obraz nowego człowieka w propagandzie komunistycznej Polski Ludowej i PRL 1944-1956*, Lublin 2009; *Cywilizacja komunizmu. Odmiana nadwiślańska 1944-1956*, Warszawa 2016, ss. 255 [współautor S. Ligarski].

Jan POMORSKI

Metodolog i teoretyk historiografii, kierownik Zakładu Metodologii Historii w Instytucie Historii UMCS w Lublinie, autor blisko dwustu publikacji, w tym pięciu książek (*W poszukiwaniu modelu historii teoretycznej, Paradygmat „New Economic History”. Studium z teorii rozwoju nauki, Historyk i metodologia, Metodologiczne problemy narracji historycznej i Spoglądając w przeszłość*). Był jednym z założycieli i współredaktorem serii wydawniczej „Realizm-Racjonalność-Relatywizm”, która ukazywała się w latach 1984-2004 i wniosła bardzo wiele do polskich dyskusji nad filozofią, logiką i metodologią nauki. Jest członkiem Fundacji Instytut im. Jerzego Kmity oraz Prezesem Rady Fundacji Lesława A. Pagi.

Ewa SOLSKA

Adiunkt w Zakładzie Metodologii Historii w Instytucie Historii UMCS w Lublinie. Obszary badawcze: metodologia nauk, współczesne teorie poznania historycznego, historia historiografii, badania nad nauką i technologią. Wybrane publikacje: *Duch liberalizmu a projekt Europejskiej Przestrzeni Edukacyjnej*, Lublin 2011; [współredakcja:] *Historia w kulturze współczesnej. Niekonwencjonalne podejścia do przeszłości*, Tczew 2011; *Humanistyka Cyfrowa. Badanie tekstów, obrazów i dźwięku*, Lublin 2016; *Historie alternatywne i kontrfaktyczne. Wizje – narracja – metodologia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017.

Rafał STOBIECKI

Historyk historiografii. Kierownik Katedry Historii Historiografii i Nauk Pomocniczych Historii w Instytucie Historii UE. Główne zainteresowania badawcze: historiografia okresu PRL-u, rosyjska i radziecka historiografia XIX i XX w., emigracyjne dziejopisarstwo polskie po 1945 r. Autor m.in.: *Historia pod nadzorem. Spory o nowy model historii w Polsce – druga połowa lat czterdziestych – początek lat pięćdziesiątych* (1993), *Bolszewizm a historia. Próba rekonstrukcji bolszewickiej filozofii dziejów* (1998), *Słownik biograficzny historyków łódzkich* (współautor

wraz z J. Kitą, 2000), *Klio na wygnaniu. Z dziejów polskiej historiografii na uchodźstwie w Wielkiej Brytanii po 1945 r.* (2005), *Historiografia PRL. Ani dobra, ani mądra, ani piękna... , ale skomplikowana. Studia i szkice* (2007), *Historycy polscy wobec wyzwań XX wieku* (2014), *W poszukiwaniu innej historii. Antologia tekstów opublikowanych na łamach periodyków Instytutu Literackiego w Paryżu* (wprowadzenie, redakcja wraz z S. M. Nowinowskim, 2015).

Robert TRABA

Historyk, kulturoznawca, dyrektor Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie, profesor w ISP PAN i na Freie Universität w Berlinie, redaktor olsztyńskiej „Borussii”, współprzewodniczący Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej, wiceprzewodniczący Międzynarodowej Rady Fundacji Topografia Terroru. Swoje badania koncentruje na dwóch obszarach tematycznych: przemianach kulturowych i pamięci społecznej; inicjator i współredaktor 9-tomowej serii *Polsko-niemieckie miejsca pamięci oraz Modi memorandi. Leksykon kultury pamięci*. Autor m.in.: *Wschodnio-pruskość. Tożsamość regionalna i narodowa w kulturze politycznej Niemiec* (cztery wydania) i w 2015 *The Past in the Present*.

Marek WOŹNIAK

dr hab., prof. UMCS, Zakład Metodologii Historii w Instytucie Historii UMCS w Lublinie. Zainteresowania naukowe i tematyka badawcza: kulturowy wymiar badań historycznych, współczesna refleksja nad piarstwem historycznym, pamięć i wyobraźnia historyczna w refleksji nad badaniem przeszłości, sposoby doświadczania przeszłości, polityka historyczna, kulturowy i społeczny wymiar mitu historycznego, metodologia historii, historia historiografii. Ważniejsze publikacje: *Doświadczanie historii. Kulturowy i społeczny wymiar mitu rewolucji*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2003; *Przeszość jako przedmiot konstrukcji. O roli wyobraźni w badaniach historycznych*, Lublin 2010; *Świat z historią* (redakcja), Lublin 2010; *Niezrealizowane drogi historii* (redakcja), Lublin 2012; *Historia w kontekstach nieoczekiwanych* (redakcja), Lublin 2016; *Historie alternatywne i kontrfaktyczne* (redakcja), Lublin 2017; *Między nauką a sztuką – wokół problemów współczesnej historiografii* (redakcja), Lublin 2017.

Wojciech WRZOSEK

prof. dr hab. Kieruje Zakładem Metodologii Historii i Historii Historiografii w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Zainteresowania badawcze: metodologia nauk historycznych, współczesna historiografia francuska. Jest członkiem rad redakcyjnych i naukowych czasopism: „Studia Metodologiczne” (red. naczelny od 1989-1999), „Historyka. Studia Metodologiczne” (od 1998); „Odyssey. Man in History” (od 1989); „Roczniki Antropologii Wiedzy” („Jahrbucher fur Antropologie der Wissenschaft”), (od 2006); „Studia Historiae Oeconomicae” (od 1994-2012); „Historia i Kultura” (od 2001); „Istoria i Sovremennost” (od 2004), „Przegląd Bydgoski. Czasopismo Naukowe” (od 1997), „Eidos. Historiographic Almanac” (od 2010). Autor m.in. książek: *Historia – Kultura – Metafora. Powstanie nieklasycznej historiografii* (1995), *O myśleniu historycznym* (2009).